

DOI: 10.31548/hspedagog13(3).2022.142-145

УДК 314.114:364.326

ДЕМОГРАФІЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ В УКРАЇНІ – ОЦІНКА МАТЕРИНСТВА**КАРТУШИНСЬКА А. В.**, старший викладач кафедри

соціальної роботи та реабілітації

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: nakonechnaya.a.v@nubip.edu.ua

ORCID 0000-0002-7251-6351

Анотація. В статті представлена демографічна ситуація в Україні, яка є найважливішою складовою економічної, військової, соціальної безпеки у країні. Продемонстровані особливості демографічної ситуації в Україні, які формуються під дією зовнішніх та внутрішніх факторів, в тому числі природних умов, базового генофонду, правових, моральних та релігійних норм, адміністративно-регулятивних актів, екологічних умов проживання тощо. Розкриті особливості демографічної ситуації в Україні, які формуються під дією зовнішніх та внутрішніх факторів, в тому числі природних умов, базового генофонду, правових, моральних та релігійних норм, адміністративно-регулятивних актів, екологічних умов проживання тощо. Представлені фактори, які впливають на можливість стабільного демографічного приросту. Висвітлена тема неформальних шлюбно-сімейних стосунків. Проаналізовано тенденцію, щодо поступового зменшення числа шлюбів в Україні за останні роки та стабілізації кількості розлучень. природний приріст населення, став негативним і неухильно продовжує зменшуватися, рівень загальної смертності населення є одним із найвищих серед країн Європи. Висвітлене питання високої смертності населення у працездатному віці, при цьому як суттєву особливість слід відзначити наступну статеву-вікову диференціацію: у всіх вікових групах населення від 20 до 50 років смертність чоловіків утричі більше, ніж у жінок. Проаналізовано, що природний приріст населення, став негативним і неухильно продовжує зменшуватися, рівень загальної смертності населення є одним із найвищих серед країн Європи. Висвітлено проблему міграції, що велика кількість працюючих за кордоном українців не лише заробляють гроші, а й шукають нагоди залишитися жити там назавжди. Якщо врахувати все фактори, які впливають на можливість стабільного демографічного приросту, можна сказати, що його досягнення є складним завданням.

Ключові слова: демографія, шлюб, розлучення, народжуваність, смертність, генофонд, моральні норми, соціальна безпека, сім'я.

Актуальність (Introduction).

Демографічна ситуація в Україні є найважливішою складовою економічної, військової, соціальної безпеки у країні. За даними Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птахи чисельність населення України, може скоротитися більш ніж на 12 млн. осіб та депопуляція стала характерною особливістю для України, коли тенденцію скорочення населення здолати вже практично неможливо.

Даною проблемою займається низка вчених, однак вирішення цієї про-

блеми важко, тому що в країні немає достатніх фінансових коштів, не всі програми держава може профінансувати.

Особливості демографічної ситуації в Україні формуються під дією зовнішніх та внутрішніх факторів, в тому числі природних умов, базового генофонду, правових, моральних та релігійних норм, адміністративно-регулятивних актів, екологічних умов проживання тощо.

До основних демографічних показників відносяться: народжуваність; смертність; природний рух населення; шлюбність; статеву-вікову структуру.

Нинішня демографічна ситуація негативно позначиться на майбутніх поколіннях через падіння добробуту українців знизиться народжуваність.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Соціальні катаклізми у демографічній історії України були настільки «регулярними» та значними, що призвели до суттєвого зменшення чисельності її населення, що негативно позначились на природному процесі самовідтворення сім'ї, викликали глибокі наслідки в економічному, інтелектуальному та суспільному розвитку України загалом.

Таким чином, серед причин демографічної кризи важливе місце посідають економічні проблеми, нестабільність, розчарування населення в політиці керівництва країни. І на даний момент подолати демографічну кризу не допомагають навіть державні виплати молодим батькам. Не можна забувати про такий чинник, як міграція населення. Велика кількість працюючих за кордоном українців не лише заробляють гроші, а й шукають нагоди залишитися жити там назавжди. Якщо врахувати все фактори, які впливають на можливість стабільного демографічного приросту, можна сказати, що його досягнення є складним завданням.

Демографи стурбовані насамперед довгостроковими тенденціями, оскільки це може спричинити скорочення працездатного населення України.

Деякі фахівці стверджують, що помітним стало зменшення працездатного населення вже з 2012 року. В останні роки в Україні чітко простежується тенденція до поступового зменшення числа шлюбів (2020 року зареєстровано 167,9 тис. шлюбів, тоді як у 1991 році цей показник відповідав 493 тис.) та стабілізації кількості розлучень. У суспільстві посилюється неформальні шлюбно-сімейні стосунки. Зростає кількість дітей, що народжуються поза шлюбом, збільшується кількість одиноких матерів (серед усіх розлучених) жінок

більше 90 % становлять жінки у фертильному віці).

Пріоритетні заходи, спрямовані на вирішення цих проблем, реалізуються у Національних програмах "Планування сім'ї" і "Діти України" а також у Довгостроковій програмі покращення становища жінок, сім'ї, охорони материнства та дитинства.

Однак зусилля, що додаються, на жаль, не дали поки можливості зупинити негативні процеси у відтворенні населення України. Як показують прогнозні розрахунки, ці тенденції, незважаючи на їхню крайню небажаність, матимуть місце і надалі.

Особливу тривогу викликає висока смертність населення у працездатному віці, при цьому як суттєву особливість слід відзначити наступну статевовікову диференціацію: у всіх вікових групах населення від 20 до 50 років смертність чоловіків утричі більше, ніж у жінок.

Таким чином, прогресуюча загальна тенденція старіння населення України, що супроводжується зниженням народжуваності при відносній стабілізації високого рівня смертності, загострення проблем сім'ї, наявність значного міграційного відтоку населення, причому переважно у працездатному віці, обумовлюють дуже складну ситуацію у сфері відтворення населення.

Мета (Purpose). Методи статті теоретично обґрунтувати актуальність вивчення проблеми демографічної ситуації в Україні.

Методи (Methods). Аналіз, синтез, узагальнення, порівняння.

Висновки і перспективи (Discussion). Кризові тенденції у демографічному стані за останні 2 роки найбільш концентровано виявляються у таких показниках:

- природний приріст населення, став негативним і неухильно продовжує зменшуватися, рівень загальної смертності населення є одним із найвищих

серед країн Європи. За 2021 рік померло 714 263 громадян, народилося 271 984 дітей;

- середня очікувана тривалість життя зменшилась на 3,5 роки;
- основною причиною скорочення тривалості життя є високий рівень передчасної смертності чоловіків працездатного віку;
- чисельність дитячого населення стрімко скорочується;

Тому всі представники суспільства мають активно діяти у напрямі оптимізації демографічної ситуації, розробляти програми, щоб зміцнити у країні людський потенціал.

Список використаних джерел

1. Демографічні тенденції в Україні / Research and Branding group – Маркетингові дослідження – дослідження ринку. <http://rb.com.ua/rus/marketing/tendency/8227/>.
2. Демографія та соціальна статистика в соціальній роботі. С. А. Архіпова – навчальний посібник; 2018р.
3. Національна академія наук України Інститут демографії та соціальних досліджень ім.М. В. Птухи НАН України -
4. Демографія та соціальна економіка. 3(41)-2020р.

5. Офіційний сайт Головного управління статистики в Харківській області області. <http://kh.ukrstat.gov.ua/>

6. Сардак С. Е. Сучасна проблематика міжнародного руху людських ресурсів: міграція, туризм, 3транзитно-професійні переміщення, віртуальний міжнародний рух / С .Е. Сардак // Інвестиції: практика та досвід. 2015. No 15. С. 11–14.

Reference

1. Demographic trends in Ukraine / Research and Branding group - Marketing research - market research.
2. Demography and social statistics in social work. S.A. Arkhipova – study guide; 2018
3. National Academy of Sciences of Ukraine Institute of Demography and Social Research named after M. V. Ptukh of the National Academy of Sciences of Ukraine -
4. Demography and social economy. 3(41)-2020.
5. Official website of the Main Department of Statistics in the Kharkiv region of the region.
6. Sardak S.E. Modern problems of the international movement of human resources: migration, tourism, 3transit-professional movements, virtual international movement / S. E. Sardak // Investments: practice and experience. 2015. No. 15. P. 11–14

DEMOGRAPHIC TRENDS IN UKRAINE – MATERNITY ASSESSMENT

Kartushynska A. V.

Abstract. The article presents the demographic situation in Ukraine, which is the most important component of economic, military, and social security in the country. The peculiarities of the demographic situation in Ukraine are demonstrated, which are formed under the influence of external and internal factors, including natural conditions, the basic gene pool, legal, moral and religious norms, administrative and regulatory acts, ecological living conditions, etc. Factors affecting the possibility of stable demographic growth are presented. The topic of informal marriage and family relations is highlighted. The trend of the gradual decrease in the number of marriages in Ukraine in recent years and the stabilization of the number of divorces was analyzed. the natural increase of the population has become negative and steadily continues to decrease, the general mortality rate of the population is one of the highest among European countries. The issue of high mortality of the working-age population is highlighted, while the following sex-age differentiation should be noted as

a significant feature: in all age groups of the population from 20 to 50 years, the mortality rate of men is three times higher than that of women. It was analyzed that the natural increase of the population became negative and steadily continues to decrease, the level of total mortality of the population is one of the highest among European countries. The problem of migration is highlighted, that a large number of Ukrainians working abroad not only earn money, but also look for an opportunity to stay and live there forever. If we take into account all the factors that affect the possibility of stable demographic growth, we can say that achieving it is a difficult task.

Key words: demography, marriage, divorce, birth rate, mortality, gene pool, moral standards, social security, family.